

Begin en einde van het menselijk leven

Zesde Nederlands-Duitse Conferentie in Potsdam

Achtergrond - 1 maart 2002

Met het hoofdthema Begin en einde van het menselijk leven sneed de zesde Nederlands-Duitse conferentie een onderwerp aan dat momenteel in Duitsland en in Nederland speelt. De conferentie bood een forum voor discussie over de ethische, maatschappelijke en praktische gevolgen van de nieuwe ontwikkelingen op het gebied van biotechnologie en euthanasie.

Zowel Duitsland als Nederland hebben reeds via hun wetgeving op deze ontwikkelingen gereageerd en zijn daarbij in elk geval wat betreft nuances verschillende wegen ingeslagen: Duitsland bijvoorbeeld met het [Embryonenschutzgesetz](#) en Nederland met de Euthanasiewet. De conferentie bood een forum voor discussie over de morelethische, maatschappelijke en praktische gevolgen van deze ontwikkelingen.

Deelnemers aan de conferentie waren Nederlandse en Duitse deskundigen met uiteenlopende achtergronden: natuurwetenschappers, sociale en politieke wetenschappers, theologen, artsen, juristen, mensen die actief zijn op het gebied van onderzoek, economie, politiek of diaconie. In vier werkgroepen kwamen de volgende onderwerpen aan bod:

- Bestaat er een recht op een gezond kind - en tot welke prijs?
- Mogen wij het erfelijk materiaal van de mens onomkeerbaar veranderen?
- Openen zich door het stamcelonderzoek nieuwe medische en therapeutische horizons?
- Menswaardig sterven

Uitgaande van de cultuurverschillen tussen Nederland en Duitsland, en met als doel meer wederzijds begrip te genereren, werd in 1994 door de toenmalige ministers van Buitenlandse Zaken, dr. Klaus Kinkel en prof. dr. Pieter Kooijmans het initiatief genomen ieder jaar afwisselend in Nederland en Duitsland een Nederlands-Duitse Conferentie te laten plaatsvinden. Het thema verschilt van jaar tot jaar en wordt uit de actualiteit gekozen.

In dit hoofdstuk vindt u de verslagen van de werkgroepen die zich op de zesde Nederlands Duitse conferentie met de bovengenoemde onderwerpen hebben beziggehouden. Tevens is het mogelijk de openingstoespraken van de voorzitter van de Duitse stuurgroep en voormalig ambassadeur voor Duitsland in Nederland, Otto von der Gablenz, de ministers van Buitenlandse Zaken Joschka Fischer en Jozias van Aartsen en de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Els Borst, te downloaden. Daarnaast vindt u (links naar) de verschillende reacties die de conferentie in de Nederlandse en Duitse pers heeft losgemaakt, alsmede een column over de belevenissen en morele worstelingen van Diana van den Broek, die als stagiaire van het Duitsland Instituut Amsterdam heeft deelgenomen aan de conferentie.

[Column Diana van den Broek](#)

[Verslag werkgroep 1](#)

[Verslag werkgroep 2](#)

[Verslag werkgroep 3](#)

[Verslag werkgroep 4](#)

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/4208/begin-en-einde-van-het-menselijk-leven>